

ת"פ 26462/05/15 - פרקליטות מחוז מרכז - פלילי נגד אביגד סנדלר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 26462-05-15 פרקליטות מחוז מרכז - פלילי נ' סנדלר ואח'

לפני כבוד השופט עידו דרויאן-גמליאל
המאשימה פרקליטות מחוז מרכז - פלילי
ע"י ב"כ עוה"ד ארליך וסטופ
נגד

הנאשם 1 אביגד סנדלר
ע"י ב"כ עו"ד קינן

גזר דין

השתלשלות ההליך:

1. ביום 13.05.15 הוגש נגד הנאשם ושישה אחרים כתב אישום, שלאחר שתוקן ביום 25.1.16, ייחס לנאשם ולאחרים עבירות שעיקרן סחר באיברי-אנוש, לפי חוק השתלת איברים, תשס"ח-2008 [להלן - החוק, או חוק השתלת איברים].

2. פרט לנאשם 2 מר בוריס וולפמן, ששווה בחו"ל ושעניינו הותלה, כרתו כלל הנאשמים הסדרי טיעון עם התביעה וענייניהם של הנאשמים האחרים בתיק זה הסתיימו בגזרי-דין, כמובא להלן[1]:

הנאשם 3, מר משה הראל: חמישה חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה וקנס בסך 10,000 ₪.

הנאשמת 4, גב' מרים רבינוביץ: שישה חודשי מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה וקנס בסך 5,000 ₪.

הנאשם 5, מר אלברט מרדכיב: חמישה-עשר חודשי מאסר, כשתשעה חודשים מתוכו הצטברו למאסר נוסף שהושת בת"פ 53927-12-16, כך שסך הכל נאסר הנאשם למשך עשרים וארבעה חודשים. עוד הוטל מאסר מותנה והנאשם חויב בקנס בסך 30,000 ₪ ובפיצוי לנפגע א.פ. בסך 10,000 ₪ [בימ"ש/1].

הנאשם 6, פרופ' זכי שפירא: מאסר מותנה וקנס בסך 40,000 ₪. הצדדים עתרו בהסכמה לעונש שלא יכלול מאסר בפועל, מחמת נסיבות חריגות שיסודן במצבו הרפואי של הנאשם [בימ"ש/2].

הנאשם 7, מר רוני שימשישוילי: תשעה חודשי מאסר, כשארבעה חודשים מתוכו הצטברו למאסר נוסף שהושת בת"פ 53927-12-16, כך שסך הכל נאסר הנאשם למשך עשרים ושלושה חודשים. עוד הוטל מאסר מותנה והנאשם חויב בקנס בסך 20,000 ₪ [בימ"ש/1].

3. ביום 19.11.17, במסגרת הסדר טיעון דיוני ללא הסכמות עונשיות, הודה הנאשם בכתב אישום מתוקן (בשנית) והורשע בעבירות הבאות:

- א. קשירת קשר לביצוע עוון, לפי סעיף 499(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (ריבוי עבירות);
- ב. סחר באיברים ותיווך לסחר באיברים, לפי סעיפים 36(א)(1), 36(א)(2) ו-36(א)(3) לחוק השתלת איברים תשס"ח-2008, יחד עם סעיף 29 לחוק העונשין הנ"ל (13 עבירות);
- ג. סיוע לסחר באיברים ולתיווך לסחר באיברים, לפי סעיפים 36(א)(1), סעיף 36(א)(2) ו-36(א)(3) לחוק השתלת איברים, יחד עם סעיף 31 לחוק העונשין הנ"ל (9 עבירות);
- ד. ניסיון לסחר באיברים ולתיווך לסחר באיברים, לפי סעיפים 36(א)(1), 36(א)(2) ו-36(א)(3) לחוק השתלת איברים, יחד עם סעיף 25 לחוק העונשין הנ"ל (עבירה אחת);
- ה. סיוע לניסיון לסחר באיברים ולתיווך לסחר באיברים, לפי סעיפים 36(א)(1), 36(א)(2) ו-36(א)(3) לחוק השתלת איברים, יחד עם סעיפים 25 ו-31 לחוק העונשין הנ"ל (3 עבירות);

4. לפי המוסכם הופנה הנאשם לשירות המבחן והתקבל בעניינו תסקיר מיום 08.07.18: השירות מצא כי יחסו המטשטש של הנאשם למעשי העבירה ולהשלכותיהם, ותפיסתו העצמית כקורבן להתנהלות אחרים, אינן מאפשרות העמקה וטיפול בבעיותיו. השירות נמנע אפוא מהמלצה טיפולית והציע לנקוט ב"ענישה קונקרטי ומוחשית".

5. לאחר דחיות נוספות נקבע המועד לשמיעת הטיעונים לעונש ליום 04.10.18, אך באותה ישיבה עתרה ההגנה לדחיית הדיון, כדי לאפשר לה להעיד רופא לעניין מצבו הבריאותי של הנאשם. באותה ישיבה הבהירה ההגנה, במענה לשאלות בית המשפט לנוכח דברים שהובאו בתסקיר מפי הנאשם, כי הנאשם אינו חוזר בו מהודאתו ומהסדר הטיעון, והדיון נדחה כבקשת ההגנה.

6. ביום 22.11.18, בו נקבע דיון להבאת ראיות לעונש ולטיעונים לעונש, ביקש הנאשם לחזור בו מהודאתו. בקשה זו נדחתה בהחלטה מפורטת מיום 10.12.18, לאחר טיעוני הצדדים בכתב.

7. ביום 25.02.19 הובאו ראיות לעונש ונשמעו טיעוני הצדדים. לאחר הדיון הוגשו בהסכמה מסמכים נוספים מטעם ההגנה.

הראיות לעונש:

התביעה הגישה תדפיס מידע פלילי, אליו צורף פסק דין: בעבר הורשע הנאשם פעמיים בעבירות מרמה וזיוף, אותן ביצע בשנים 1989 ו-2003, ונדון בגין למאסר מותנה וקנס במקרה אחד ולשל"צ במקרה שני, בו בוטלה ההרשעה [תע/2].

ההגנה העידה עד והגישה מסמכים, כמפורט להלן:

1. תעודת רופא מיום 02.10.18 שכתב ד"ר טובי רסין, מומחה למחלות לב ומחלות פנימיות [נע/1] ועדותו של הרופא ביום 25.02.19: מהמסמך ומהעדות ניתן להסיק, כי בהתחשב בגורמי סיכון, כגון גילו של הנאשם ונתונים נוספים וביניהם עישון כבד לאורך שנים, עלולים מצבי דחק להוביל למחלה כללית טרשתית - ומאסר הוא ללא-ספק מצב דחק, ולמצער מצע נוח למצבי דחק. ההגנה לא הקצתה בטיעוניה משקל רב למסקנות העולות מהמסמך ומהעדות, ולא מחמת שכחה או טעות, אלא לנוכח כלליותן של המסקנות והיעדרו של סיכון בריאותי חמור וקרוב שבעצם כליאתו של הנאשם;
2. חוברת זיכרון שהוציאו לאור הנאשם ומשפחתו לאחר פטירתו של בן הנאשם, גלעד ע"ה, שנפטר בנעוריו בשנת 1989 לאחר מאבק קשה במחלת הסרטן [נע/2];
3. מכתבי תודה והמלצה וביניהם: מכתבו של פרופ' יניב שניהל את המערך להמטולוגיה ואונקולוגיה ילדים במרכז שניידר, בו תאר את פעולתו הברוכה של הנאשם לטובת המחלקה, ובעיקר באמצעות העמותה שהקימו הנאשם ואשתו לזכר בנם; מכתב תודה של אדם שהנאשם סייע לו בניתוח להשתלת کلیה בחו"ל בשנת 2011 (ללא פירוט לעניין מקור הכליה שהשתלה); ומכתבים נוספים בהם העלו מכריו של הנאשם על-נס את יכולותיו ואת תרומותיו של הנאשם לחברה הישראלית וליחידים, משירותו הצבאי אותו סיים כסא"ל ועד היום [נע/3];
4. תלושי שכר של הנאשם מחודשים אחרונים, המעידים על הצורך של הנאשם להמשיך ולעבוד על-אף גילו [נע/4];
5. מסמך בו כתב הנאשם את הדברים שביקש לומר, ואף אמר, בתום הטיעונים לעונש [נע/5];
6. תדפיסי מצב חשבון של הנאשם ושל אשתו, המלמדים על הכנסותיהם הצנועות [נע/6];
7. מסמך מיום 21.02.29 שהוגש לתיק פש"ר ומעיד על הליכי פשיטת רגל של אשת הנאשם, שחויבה בהסכמה בתשלום סך של 213,000 ₪ כתנאי להפטר [נע/7];

תמציתם של טיעוני הצדדים לעונש:

1. עמדת המאשימה:
 - א. בטיעוניה לעונש טענה המאשימה לקביעתו של מתחם עונשי כולל, לעניין העונש העיקרי, בין עשרים וארבעה לבין שישים חודשי מאסר. מתחם זה גזרה המאשימה, ולשיטתה - אף מקל וחומר, בעיקר מנימוקי הצדקתו של מתחם שנקבע בת"פ 28516-08-14 מ.י. נ' **שמואלי** (2018) בעניינו של מיכאל זיס, הנאשם 3 באותו תיק [להלן - עניין זיס] [2];
 - ב. המאשימה סוברת כי יש למקם את עונשו העיקרי של הנאשם במחצית המתחם, ולצדו מאסר מותנה, קנס משמעותי ופיצוי לשני תורמי כליה ישראלים [3];
2. ההגנה עתרה לעונש כולל שעיקרו תשעה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות.

מעשי הנאשם:

מבוא ותיאור תמציתי של מעשי העבירה בהקשרם:

1. בין השנים 2008 - 2014, עסקו הנאשמים בצוותא, כל אחד כחלקו, בסחר באיברים ובארגון השתלות בניגוד להוראות החוק, דהיינו - נטילת איברים מתורמים חיים אשר קיבלו תמורה עבור נטילת האיברים מגופם, והשתלת אותם איברים באנשים אחרים, שאינם קרובי משפחתם. לאורך התקופה הרלוונטית הפיקו הנאשמים רווחים כספיים מארגון השתלות בלתי חוקיות במקומות שונים בעולם.
2. הנאשם 1, עסק בתיירות מרפא והשתלות בחו"ל עובר למאי 2008, במסגרת חברת "אתגר", אשר הייתה רשומה על שם אחיו אילן סנדלר (להלן: "אתגר"). לאחר חקיקת חוק השתלת איברים, סירב אילן שאתגר תיקח חלק בביצוע השתלות בלתי חוקיות. לכן, לצורך כך הקים נאשם 1 בשנת 2008 את חברת "ספקטרום", אשר נרשמה על שם שלמה גליק, מכרו של נאשם 6 (להלן: "ספקטרום").
3. במהלך השנים 2008-2013 עסק נאשם 1 באיתור חולים, להם הציע השתלה מתורמים חיים, ובארגון השתלות בלתי חוקיות בקוסובו, אזרבייג'ן וסרילנקה.
4. במהלך השנים 2008-2010, או בסמוך לכך פעל נאשם 2, בצוותא עם אחרים, באיתור תורמים אשר היו במצוקה כלכלית ואישית אשר הסכימו למכור כלייתם תמורת תשלום, והעבירם לאחרים לצורך ביצוע השתלות בלתי חוקיות בקוסובו ובאזרבייג'ן. נאשם 2 קיבל את הסכמתם של התורמים שלא מדעת, מבלי שמסר להם את כל המידע הרפואי הנדרש לקבלת ההחלטה לרבות הסיכונים הנפשיים, הרפואיים ותופעות הלוואי.
5. בהמשך, בין השנים 2010-2014 הפעיל נאשם 2 מערך מורכב לצורך ביצוע השתלות בלתי חוקיות בסרילנקה ובתורכיה. המערך כלל איתור תורמים, מושתלים פוטנציאליים, איתור בתי חולים, צוות רפואי ועוד. עבור חלקו בסחר הבלתי חוקי קיבל נאשם 2 תמורה כספית מאחרים.
6. נאשם 3, הינו אזרח ישראלי אשר התגורר אותה עת באיסטנבול, ויצר קשר עם ד"ר יוסף סומנז, רופא תורכי לצורך ביצוע השתלות בלתי חוקיות (להלן: "ד"ר סומנז"). במהלך המחצית השנייה של שנת 2008, או בסמוך לכך, עסק נאשם 3 בארגון השתלות בלתי חוקיות בקוסובו ובתיווך בין כל הגורמים הרלוונטיים, לרבות נאשמים 1 ו-2 וד"ר סומנז. במספר מקרים איתר נאשם 3 חולים הזקוקים להשתלה, ואיגן עבורם השתלה בלתי חוקית.
7. נאשמת 4, אשר הייתה מוכרת כמתווכת להשתלות בלתי חוקיות ונקלעה לקשיים כלכליים, החלה בשנת 2011 לעבוד בשיתוף פעולה עם נאשם 2, איתרה חולים הזקוקים להשתלה, סייעה למערך ההשתלות הבלתי חוקיות בסרילנקה, ובהמשך סייעה למערך ההשתלות הבלתי חוקיות בתורכיה.
8. במהלך התקופה בין השנים 2010-2014 היוו נאשמים 5 ו-7, אשר להם היכרות מוקדמת עם נאשם 2, חלק ממערך ההשתלות הבלתי חוקיות בסרילנקה ובתורכיה, ובין היתר קיבלו שם את התורמים ודאגו לכל צרכיהם. נאשמים 5 ו-7 אף הציגו עבור התורמים והחולים בוועדת האתיקה של בית החולים מצג שווא, לפיו הכליה ניתנה ללא כל תמורה, ואף דאגו להעברת התשלומים לתורמים.
9. נאשם 6, הוא רופא אשר שימש מנהל מחלקת ההשתלות בבית החולים בלינסון, ופרש לגמלאות בשנת 2003, או בסמוך לכך. נאשם 6 נחשב מומחה בתחום השתלות איברים. במהלך השנים 2008-2012, עבד נאשם 6 עם נאשם 1, כחלק אינטגרלי מהמערך של ארגון ההשתלות הבלתי חוקיות בקוסובו, אזרבייג'ן ובסרילנקה. בעזרת המוניטין שהיה לו סייע נאשם 6 למערך כולו בגיוס מושתלים פוטנציאליים. נאשם 6 עסק, בין היתר, בבחינת המסמכים הרפואיים של המושתלים הפוטנציאליים והתורמים ובחן את איכות הרפואיים אשר ביצעו את ההשתלות. בהמשך בין השנים 2013-2014, סייע נאשם 6 לנאשם 2 בארגון ההשתלות הבלתי

חוקיות בתורכיה.

10. במהלך שנת 2008, במסגרת מערך ההשתלות הבלתי חוקיות שיצרו הנאשמים, בוצעו במרפאת "מדיקוס" בקוסובו (להלן: "מרפאת מדיקוס") השתלות כליה בלתי חוקיות. לשם כך, הובאו לקוסובו תורמים, אשר הובטחה להם תמורה כספית עבור נטילת כליה מגופם (להלן: "התורמים"), וכליותיהם הושתלו בגופם של חולים אשר נזקקו להשתלת כליה (להלן: "החולים").

11. נאשם 1 איתר חולים הזקוקים להשתלת כליה וקיבל מהם תמורה כספית כדי שימצא עבורם תורם חי מתאים, בית חולים ומנתח שיבצע את ההשתלה הבלתי חוקית וידאג לכל הסידורים הנדרשים לשם ביצועה. לשם כך, העביר נאשם 1 לנאשם 3 את סוג הדם הנדרש עבור החולים ששילמו לו, על מנת שיאתר עבורם תורם מתאים. נאשם 3 איתר תורם מתאים שנתן הסכמתו שלא מדעת. לאחר שהודיע נאשם 3 לנאשם 1 על מציאת תורם, נאשם 1 הודיע לחולה הרלוונטי מתי עליו לטוס לקוסובו, רכש עבורו כרטיס טיסה, דאג למקום לינה, שלח אדם מטעמו שילווח את החולה וכל זאת בידעו כי התורמים מקבלים תשלום עבור נטילת האיבר מגופם והשתלתו בגוף החולה, וקיבל תשלום עבור חלקו בסחר הבלתי חוקי.

12. לאחר שניטלו כליותיהם של התורמים בקוסובו והושתלו בגופם של אחרים, והנאשמים 1, 2, ו-3 השיגו את מבוקשם והפיקו מהם רווח כספי, שוחררו התורמים מבית החולים, מבלי שהוסבר להם הטיפול, אורח החיים הנדרש לאחר נטילת הכליה ומבלי שהובטחה להם השגחה רפואית נאותה לאחר הניתוח.

13. בעבור איתור התורם, הכליה וארגון ההשתלה הבלתי חוקית, שילמו המושתלים סכומי כסף גבוהים בסך של 70,000-100,000 יורו כל אחד, והנאשמים 1, 2, ו-3, בצוותא חדא במישרין או בעקיפין, שילמו לתורמים מתוך סכום זה עבור הוצאת הכליה סכום זעום של כ- 10,000 דולר. נאשם 6 קיבל את שכרו עבור הסיוע מנאשם 1.

14. הרשויות בקוסובו ערכו פשיטה על מרפאת "מדיקוס" ופעילות ההשתלות הבלתי חוקיות בקוסובו הופסקה, לאחר שבמהלך חודש נובמבר 2008, התמוטט בחור צעיר י.א ממוצא תורכי שכלייתו הושתלה באחר, תמורת תשלום והוא שוחרר כשמצבו הרפואי אינו יציב. בהתאם למערך המתואר לעיל כתב האישום מייחס לנאשם 1 את האישומים הבאים:

15. **אישום ראשון:** עובר לחודש יוני 2008, נאשם 1 ארגן עבור החולה ס.י השתלת כליה בלתי חוקית בגופו בסכום של 70,000 יורו. נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור ס.י ועבור מלוויו לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין מקומות בבתי מלון עבורם בקוסובו.

התורם א.א. אותר על-ידי נאשם 3 ובתיאום עם ד"ר סומנז, הוטס מישראל לקוסובו למרפאת "מדיקוס", שם עבר ניתוח להסרת כלייתו, וזו הושתלה בגופו של ס.י. התורם א.א. התעורר מההרדמה, בעודו סובל מכאבים ודימום קשה ולאחר מספר ימי אשפוז וחרף מצבו הרפואי שוחרר ללא הסבר אודות הטיפול והמעקב הנדרש לאחר הניתוח. כאשר חזר א.א. לישראל, פגש אותו נאשם 2 בשירותים של נמל התעופה בן גוריון, ונתן לו סכום של 7,800 יורו. מאז הניתוח ועד היום סובל א.א. מכאבים, אי ספיקה בכליה שנותרה, והוא נזקק למעקב ובדיקות רפואיות.

16. **אישום רביעי:** נאשם 1, אירגן עבור החולה נ.מ השתלה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל תשלום עבור כלייתו, סכום של כ- 80,000 יורו. נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור נ.מ ומלוויה, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון. התורמת ל.פ. אותרה על-ידי נאשם 2. בתיאום בין נאשם 3 לד"ר סומנז היא הוטסה לקוסובו. בחודש ספטמבר 2008, נערכו לה בדיקות רפואיות במרפאת "מדיקוס", אשר העלו, כי מצבה הרפואי אינו תקין ומשכך היא הוחזרה לישראל דרך תורכיה ולא קיבלה כל תמורה.

17. **אישום חמישי:** עובר לחודש יוני 2008, נאשם 1 אירגן עבור מ.מ ניתוח השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי,

אשר יקבל תשלום עבור כלייתו סכום של 100,000 דולר. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנז הודיעו לנאשם 1 על מציאת התורם, נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור מ.מ. ועבור מלוויו, לרבות מלווה מטעמו, וכן מקומות בבתי מלון עבורם.

התורם מ.י. אותר על-ידי נאשם 2, הוטס ביום 2.6.08 לתורכיה שם המתין לו נאשם 3, אשר העלה אותו על טיסה לקוסובו לאחר שלקח ממנו דגימת דם. ביום 5.6.08 הגיע מ.י. למרפאת "מדיקוס" שם הוחתם על טופס הסכמה לניתוח, מבלי שקביל הסבר אודות הסיכונים הטמונים בו והשלכותיו. מ.י. הורדם, עבר ניתוח להסרת כלייתו, וזו הושתלה בגופו של מ.מ. לאחר מספר ימים הגיע לבית החולים אדם שזהותו אינה ידועה למאשימה ונתן למ.י. מעטפה עם הסכום שהובטח לו. מ.י. שוחרר ללא הסבר אודות הטיפול והמעקב הנדרש לאחר הניתוח.

18. **אישום שישי:** עובר לחודש יולי 2008, נאשם 1 אירגן עבור ל.ש. השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל תשלום עבור כלייתו סכום של 108,000 דולרים. לשם כך, נאשם 1 הפנה את ל.ש. לנאשם 6, אשר אישר כי מבחינה רפואית ל.ש. יכול לעבור את התהליך. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנז הודיעו לנאשם 1 על מציאת התורם ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור ל.ש. ומלוויו, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון.

ביום 1.7.08 בהנחיית נאשם 1, טסו ל.ש. ואשתו מישראל לתורכיה ולמחרת המשיכו לקוסובו, בליווי נציג מטעמו של נאשם 1. במקביל באותו היום, טסה מישראל לאיסטנבול, בדרכה לקוסובו, תורמת לשם נטילת כליה מגופה תמורת תשלום ולמחרת טסה לקוסובו. כשנחתו ל.ש. ואשתו בקוסובו הם הוסעו למרפאת "מדיקוס" שם בוצעה ההשתלה תמורת תשלום.

19. **אישום שביעי:** עובר לחודש יולי 2008, נאשם 1 ארגן עבור י.פ. השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל תשלום עבור כלייתו סכום של 125,000 דולרים. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנז הודיעו לנאשם 1 על מציאת תורם מתאים ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור י.פ. ובנו ועבור וכן מקומות בבתי מלון עבורם באיסטנבול ובקוסובו וכל זאת בתיאום עם ד"ר סומנז. ביום 1.7.08 בהנחיית נאשם 1 טסו י.פ. ובנו מישראל לתורכיה ומשם לקוסובו, בליווי נציג מטעמו של נאשם 1. במקביל, באותו היום טס תורם מישראל לאיסטנבול ומשם לקוסובו. עם הגעתם לקוסובו הם הוסעו למרפאת "מדיקוס" שם בוצע ההשתלה.

20. **אישום שמיני:** עובר לחודש אוגוסט 2008, נאשם 1 ארגן עבור ד.א. השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, שיקבל עבור כלייתו סכום של 80,000 יורו. נאשם 1 הפנה את ד.א. לנאשם 6, אשר אישר כי מבחינה רפואית ד.א. יכול לעבור את התהליך. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנז הודיעו לנאשם 1 על איתור תורם ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור ד.א. ואשתו, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין מקומות בבתי מלון עבורם.

ביום 17.8.08 בהנחיית נאשם 1, טסו ד.א. ואשתו לתורכיה ומשם לקוסובו, בליווי נציג מטעמו של נאשם 1. עם הגעתם, הם הוסעו למרפאת "מדיקוס".

ד.א. ביקש טרם הגעתו לספק עבורו מכונת דיאליזה ודרש שתבוצע בדיקת שתן לתורם, אולם בקשותיו לא נענו, חרף הבטחת נציגו של נאשם 1. עקב כך ולאור התרשמותו השלילית מהתנאים במרפאה, סירב ד.א. לבצע את ההשתלה, אולם לבסוף נאלץ להסכים לעשותה בחשש כבד, לאחר שד"ר סומנז אמר לו שלא יקבל את כספו בחזרה, גם אם הניתוח לא יצא לפועל. ביום 19.8.08, בוצע הניתוח והכליה הושתלה בגופו של ד.א. במהלך הניתוח נפצעה כלייתו

החדשה של ד.א. ונדחתה על-ידי גופו. ד.א. סבל מדימום פנימי, בעקבותיו נאלץ לעבור ניתוח נוסף על-ידי ד"ר סומנו. כמו-כן, סופקו לד.א. תרופות שפג תוקפן.

21. **אישום תשיעי:** עובר לחודש אוגוסט 2008, נאשם 1 ארגן עבור י.ד. השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל עבור כלייתו סכום של 77,000 יורו. לשם כך, נאשם 1 הפנה את י.ד. לנאשם 6. נאשם 6 אישר כי מבחינה רפואית י.ד. יכול לעבור את התהליך. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנו הודיעו לנאשם 1 על מציאת התורם ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש כרטיסי טיסה עבור י.ד. ומלוויו, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון.

ביום 18.8.08 בהנחיית נאשם 1, טסו החולה ומלוויו לתורכיה ולמחרת המשיכו לקוסובו, בליווי נציג מטעמו של נאשם 1. ביום 19.8.08 טסה התורמת מתורכיה לקוסובו, לשם נטילת הכליה מגופה והשתלתה בגופו של י.ד. תמורת תשלום. עם הגעתם לקוסובו הוסעו י.ד. ומלוויו למרפאת "מדיקוס" שם בוצעה השתלת כליה בגופו של י.ד.

22. **אישום עשירי:** עובר לחודש אוגוסט 2008, ק.ט. חולה אשר נזקק להשתלת כליה, פנה אל נאשם 6 והתייעץ עימו לגבי אפשרות של השתלת כליה. נאשם 6 הפנה את ק.ט. לנאשם 1 אשר מסר, כי הוא יכול לארגן עבורו ביצוע השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל תשלום עבור כלייתו בסכום של עשרות אלפי יורו. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנו הודיעו לנאשם 1 על מציאת התורם, ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש עבור י.ד. כרטיסי טיסה עבורו ועבור מלוויו, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון.

ביום 18.8.08 בהנחיית נאשם 1, טסו החולה ואשתו לתורכיה ולמחרת המשיכו לקוסובו בליווי של נאשם 3. במקביל טס התורם מתורכיה לקוסובו לשם נטילת הכליה מגופו והשתלתה בק.ט. תמורת תשלום. ביום 20.8.08, בוצע הניתוח במרפאת "מדיקוס" והכליה הושלתה בגופו של ק.ט.

23. **אישום אחד עשר:** עובר לחודש ספטמבר 2008, נאשם 1 ארגן עבור א.ב. השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל עבור כלייתו סכום של 79,000 יורו. לשם כך, נאשם 1 הפנה את א.ב. לנאשם 6, אשר אישר כי מבחינה רפואית א.ב. יכולה לעבור את התהליך. לאחר שנאשם 3 וד"ר סומנו הודיעו לנאשם 1 על מציאת התורם ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש עבור א.ב. ואביה כרטיסי טיסה לרבות למלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון.

ביום 7.9.08, בהנחיית נאשם 1, טסו א.ב. ומלוויה לתורכיה ולמחרת המשיכו לקוסובו בליווי של נאשם 3 ונציג מטעמו. במקביל באותה הטיסה, נסע התורם, אשר הובא מאוקראינה לקוסובו לשם נטילת הכליה מגופו והשתלתה בא.ב. תמורת תשלום.

ביום 9.9.08 בוצע הניתוח במרפאת "מדיקוס" והכליה הושלתה בגופה של א.ב. לאחר ההשתלה הבלתי חוקית, הדרדר מצבה הרפואי של א.ב. והרופאים במרפאת "מדיקוס" לא ידעו לתת לה טיפול מתאים. א.ב. הוטסה לישראל במצב פיזי ירוד, ובהגעתה לארץ אושפזה למשך שלושה שבועות בשל זיהום.

24. **אישום שנים עשר:** עובר לחודש ספטמבר 2008, נ.א. חולה אשר נזקק להשתלת כליה, פנה אל נאשם 6 והתייעץ עימו לגבי אפשרות של השתלת כליה. נאשם 6 הפנה את נ.א. לנאשם 1 אשר מסר, כי הוא יכול לארגן עבורו ביצוע השתלת כליה בלתי חוקית מתורם חי, אשר יקבל תשלום עבור כלייתו סכום של 90,000 יורו. לאחר

שנאשם 3 וד"ר סומנז הודיעו לנאשם על מציאת התורם ומועד לניתוח, נאשם 1 רכש עבור נ.א ומלוויו כרטיסי טיסה, לרבות מלווה מטעמו, וכן הזמין עבורם מקומות בבתי מלון.

ביום 25.9.08 בהנחיית נאשם 1, טסו נ.א ואשתו לתורכיה וכעבור יומיים המשיכו לקוסובו בליווי נציגה מטעמו של נאשם 1. במקביל, באותו היום, טס התורם, אשר הובא מאוקראינה, לשם נטילת הכליה מגופו תמורת תשלום.

ביום 27.9.08 בוצע הניתוח במרפאת "מדיקוס" והכליה הושתלה בגופו של נ.א.

25. **אישום ארבע עשר:** לאחר סגירת מרפאת "מדיקוס", במהלך חודש מאי 2009, או בסמוך לכך קשרו ביניהם נאשמים 1 ו-2 קשר להמשיך לבצע במשותף סחר באיברים ולארגן השתלות בלתי חוקיות, בבאקו אזרבייג'ן (להלן: "הקשר"). במסגרת הקשר סוכם, כי נאשם 1 יגייס חולים הזקוקים להשתלת כליה; יגבה מהם את התשלום עבור ביצוע ההשתלה הבלתי חוקית; ירכוש עבורם כרטיסי טיסה, ידאג לבתי מלון, וישלח את החולים לביצוע ההשתלה לאחר קבלת אישור מנאשם 2 על מציאת תורם מתאים ותיאום ניתוח. במסגרת הקשר סוכם, כי נאשם 2 יגייס תורמים המוכנים לתרום את כלייתם תמורת תשלום, ידאג לבית חולים, רופא מנתח, לרבות תשלום עבור ההשתלה הבלתי חוקית וכן יתאם מועדים לניתוח וישלח לנאשם 1 את הבדיקות של התורמים הפוטנציאליים. ביום 14.5.09 ערכו ביניהם נאשמים 1 ו-2 חוזה המסכם את התחייבויותיהם, כמפורט לעיל. בחוזה כינו הנאשמים את התורמים "פילטרים", כינוי המלמד על ההתייחסות אליהם כאל "חלקי חילוף". לשם הצלחת הקשר, ומתן הכשר רפואי לתהליך נאשם 1 קשר קשר עם נאשם 6, שסייע לו בהמשך הפעילות של ההשתלות הבלתי חוקיות תמורת תשלום.

עבור ארגון ההשתלות הבלתי חוקיות, ומציאת התורמים שהסכימו למכור את כלייתם עבור תשלום, קיבלו נאשמים 1 ו-2 סכום של 110,000 יורו מכל מושטל וחילקו ביניהם את הרווחים. נאשמים 1 ו-2, דאגו לכך שהחולים ילוו באזרבייג'ן על-ידי נציגים מטעמם ותודרכו על-ידי נאשם 1 לומר בכניסה לאזרבייג'ן, כי הם הגיעו למטרת תיירות.

במסגרת הפעילות האמורה נסעו החולים ש.ס. ופ.4, בליווי נאשם 6, לביצוע השתלה בלתי חוקית באזרבייג'ן, אך בשל בעיה רפואית שהתעוררה לאחר ההשתלה, הם נאלצו לחזור לישראל בטיסה רפואית מיוחדת ואושפזו בישראל למשך מספר חודשים. החולה ע.ה. עבר השתלה בלתי חוקית באזרבייג'ן במרץ 2010, בליווי נאשם 6 וחזר לישראל במצב בריאותי רופף בעטיו אושפז בבית חולים למחרת חזרתו לישראל.

החולה ח.ח. נסעה בדצמבר 2009, לביצוע השתלה בלתי חוקית באזרבייג'ן.

באמצע שנת 2010, או בסמוך לכך, הפסיקו הרשויות באזרבייג'ן את פעילות ההשתלות הבלתי חוקיות בה.

26. **אישום חמישה עשר:** נוכח העובדה, כי נתיב ההשתלות הבלתי חוקיות באזרבייג'ן בהן פעל נאשם 2 נחסם, נאשם 2 איתר בית חולים בסרילנקה שבו ניתן לבצע את ההשתלות הבלתי חוקיות. במקביל לניסיונותיו של נאשם 2 לפעול באופן עצמאי, פנה נאשם 2 לנאשם 1 והציע לו לאתר חולים אשר נזקקו להשתלת כליה מן החי תמורת תשלום באמצעות חבילת השתלה ושימוש בחברה שנהלה על-ידי נאשם 1 ככסות לפעילות מערך ההשתלות הבלתי חוקיות. במסגרת הסיכום בין השניים הנחה נאשם 2 את נאשם 1 לגבות סכום של 140,000 דולר-180,000 דולר מכל אחד מהמושטלים עבור ארגון ההשתלות הבלתי חוקיות. בהתאם לסיכום האמור לעיל, פעל הנאשם 1 לאיתור חולים בתשעה מקרים וגבה מהם את הסכומים האמורים שנועדו לממן את ביצוע

ההשתלות הבלתי חוקיות על כל היבטיה.

במסגרת ההסכמות נאשם 1;

- א. רכש כרטיסי טיסה והזמין בתי מלון עבור החולים ומלוויהם, ועבור נציגיו של נאשם 2.
- ב. שלח חולים לבדיקות רפואיות והעביר את התוצאות לעיונו של נאשם 6.
- ג. קיבל מסמכים רפואיים של התורמים הפוטנציאליים מנאשם 2, והעביר לעיונו של נאשם 6 לשם בדיקת התאמתם הפוטנציאלית של התורמים לתרום כליה.
- ד. ערך תדריך לחולים אודות ההליך הצפוי בסרילנקה, לרבות הצורך להציג מצג שווה בפני ועדת האתיקה בבתי החולים לפיו התורם והחולה הינם בני משפחה או בעלי קשר קרוב אחר, והתרומה נעשתה ממניע אלטרואיסטי וללא תשלום.
- ה. קיבל את המושגים בארץ לאחר ביצוע ההשתלה הבלתי חוקית והפנה אותם להמשך טיפול רפואי.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירות - קביעתו של מתחם עונשי הולם:

קביעתו של מתחם כולל אחד:

1. בסעיף 40ג לחוק העונשין מונחה בית המשפט כיצד לנהוג כשלפניו מספר מעשי עבירה:
- (א) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לאירוע כולו, ויגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע.
- (ב) הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות כמה אירועים, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע או עונש כולל לכל האירועים; גזר בית המשפט עונש נפרד לכל אירוע, יקבע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם.
- (ג) בגזירת העונש לפי סעיף זה, יתחשב בית המשפט, בין השאר, במספר העבירות, בתדירותן ובזיקה ביניהן, וישמור על יחס הולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג העונש, ואם גזר עונש מאסר - לבין תקופת המאסר שעל הנאשם לשאת.
2. ב"כ המלומדים של הצדדים טענו לקביעתו של מתחם עונשי אחד כולל, התביעה במפורש וההגנה במשתמע. אין זו בחירה פשוטה או מובנת מאליה, לנוכח ריבויים של מעשי העבירה, הפרשי הזמנים והמקומות בין המעשים והפגיעה בנפגעים שונים - עשרים ושניים בני-אדם שכליותיהם נקצרו. נתונים אלה מצביעים לכאורה על הצדקתה של קביעת מתחמים נפרדים כל אירוע, ולמצער לכל חטיבת אירועים מבין אלו שפורטו בכתב האישום לפי מקומות ותקופות ביצוע (קוסובו, אזרבייג'ן וכן הלאה).

3. לשון החוק אינה קובעת מהו "אירוע", והפסיקה היא שנדרשה לסוגיה זו. כך, בהלכה מנחה שנפסקה בדעת רוב בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מ.י. (2014) הועדף מבחן "הקשר ההדוק", שעיקרו - בחינת סמיכות הזמנים, ושאלת היות המעשים חלק מתכנית עבריינית אחת גם אם בוצעו לאורך זמן (וראו פירוט ודוגמאות בדברי הש' ברק-ארז, פסקאות 5-6; ובדברי הש' פוגלמן, פסקה 2). מבחן זה בודק למעשה את "עוצמת הקשר" בין מעשי העבירה הנפרדים, באספקלריה של התכנית העבריינית הכוללת[5].

4. מבחן זה מותיר כר נרחב לשיקול הדעת השיפוטי, כפי שציין הש' רובינשטיין בדנ"פ 2999/16 מזרחי נ' מ.י. (2016):

מעשיו של העותר שלובים זה בזה, ופיצולם לאירועים שונים גורע מאופיים הייחודי של מעשיו כמכלול, ונכון לראותם כמסכת עבריינית אחת. ... לשאלה אימתי עסקינן באירוע אחד ואימתי במספר אירועים, כאשר עסקינן בפרשה פלילית רבת היקף, לא תיתכן "תשובת מחשב", והיא תלויה - גם בהגדרות המשוכללות ביותר - בנסיבות המקרה ובמבטו הכולל של בית המשפט על הפרשה. לשיקול הדעת נודע מקום מובהק, ובית המשפט ישקול אם צריך הוא להיכנס ל"פרטנות חשבונאית" או לקבוע שורה תחתונה ראויה.

5. בע"פ 5668/13 מזרחי נ' מ.י. (2016), בו הורשע הנאשם ב"הונאת פונזי" לאורך שנים וכלפי קורבנות רבים ושונים, קבע הש' סולברג, בהסכמת חבריו:

אכן, מעשיו של המערער נעשו ביחס לנפגעים רבים, בזמנים שונים, במקומות מגוונים בפרק זמן ממושך של כ- 5 שנים, ואולם על-פי מבחן הקשר ההדוק אין בכך כדי להפוך את מעשיו של המערער לאירועים נפרדים רבים. זוהי הונאת 'פונזי', וכך יש לראותה. תוצאה זו נתמכת גם על-ידי שיקולים מעשיים, שכן סיווג מעשיו של המערער כאירועים נפרדים היה מחייב את בית המשפט לקבוע למעלה משמונים (!) מתחמי ענישה נפרדים (לכל אחד מן הנפגעים), וקשה להלום תוצאה כזאת, הדורשת מטבע הדברים זמן שיפוטי ומשאבים רבים (ראו גם עניין ג'אבר, פסקה 7 לחוות-דעתה של השופטת ברק-ארז). הנה כי כן, מעשיו של המערער עולים כדי אירוע אחד, ובהתאם - יש לקבוע מתחם עונש אחד בלבד.

6. בע"פ 4527/14 פרינץ נ' מ.י. (2016), נדון עניינה של נאשמת שהורשעה ב-13 מעשי מרמה שבוצעו במהלך כשבע שנים: הנאשמת נטלה זהויות של נשים אחרות, ופעלה להוצאת תעודות זהות ומסמכים רשמיים אחרים הנושאים את שמן, פרטיות ואת תמונתה של הנאשמת. במסמכים המזויפים הללו השתמשה הנאשמת לביצוע פעולות מרמה והונאות שונות. אחד האישומים עסק בפרשת התחזותה של הנאשמת לרופאה המתמחה בריפוי חולי סוכרת. ככזו, "טיפלה" הנאשמת בעשרות פונים וגבתה מהם במרמה סכומי כסף גדולים. נקבע כי יש לראות באישום זה אירוע אחד רב עבירות ונפגעים, נושא למתחם עונשי אחד, "תוך מתן משקל בגזירת העונש בגדרו של המתחם בין היתר לריבוי העבירות ולריבוי קורבנות העבירות".

7. מכל מקום, לא ברור כלל כי נקיטת דרך של ריבוי מתחמים והטלת העונש כאחד, תוביל לתוצאה שונה: כפי שנאמר בעניין ג'אבר ובפסקי-דין עוקבים, מקום שאירוע אחד כולל מספר "מעשים", התקרה העליונה במתחם הענישה הפוטנציאלי תיקבע לפי הצטברות עונשי המקסימום בכל אחד מה"מעשים" הכלולים ב"אירוע"; ועוד ראו הערת הנשיאה נאור בת"פ 5668/13 מזרחי הנ"ל:

לפי ההלכה הפסוקה, גם כאשר כמה מעשים נחשבים כחלק מאירוע אחד, הרי שבקביעת מתחם הענישה יש להתחשב במספרם ובחומרתם של המעשים (ראו, למשל: עניין ג'אבר, פסקה 9 לפסק-דינה של השופטת ד' ברק-ארז). כפי שהראה חברי, במקרה שלפנינו היקפן של העבירות, התכנון שאפיין אותן והנזק שהסבו לנפגעים רבים, מצדיקים שלא להתערב בגזר-דינו של בית המשפט המחוזי... . לכן, גם בהנחה שהייתה מתקבלת טענת המערער - שלפיה קביעה כי מדובר באירוע אחד תוביל לנקודת מוצא פחות מחמירה - אין בכך כדי לסייע לו בנסיבות העניין.

8. מאפיין מרכזי בפעילות העבריינית של הנאשם הינה החזרתיות. הנאשם פעל באותן שיטות ולשם אותה תכלית, וניתן אפוא לראות בריבוי המעשים עבירות שבוצעו במסגרת תכנית עבריינית אחת, שהנן "אירוע" אחד. פירוק המסכת לגורמים בודדים וקביעת מתחם נפרד לכל אישום או חטיבת אישומים, יהיו מלאכותיים ולא ישקפו נכונה את הקשר שבין כלל המסכת לבין העונש הראוי.

9. אלך אפוא בדרכם של הצדדים ואקבע מתחם עונשי הולם אחד לכלל מעשיו של הנאשם, בו יינתן ביטוי - בין היתר - לריבוי מעשי העבירה ולריבוי הנפגעים.

הנסיבות הנחוצות לקביעתו של מתחם העונש ההולם:

1. הערכים המוגנים בחוק השתלת איברים, לעניין תרומה מתורם חי[6]:

א. בחוק זה הביע המחוקק את הכרתו ומודעותו לצומת רב-הסיכונים בו מצטלבות מצוקתו של הנזקק להשתלת איבר לשם הצלת חייו ונכונותו של אחר לתרום לו את האיבר הנחוץ: מצב קשה זה, בו בחירתם של המעורבים נוגעת לעצם החיים עצמם, מוליד הן שיאים מוסריים של חמלה וערבות הדדית, והן תהומות עוולה של ניצול מחפיר. המחוקק נחלץ להסדיר את התחום לנוכח המחסור החמור באיברים להשתלה, השורר בישראל, ומשנמצא כי מחסור זה הוליד 'כלכלת שוק' מסוכנת של סחר באיברים, בארץ ובחו"ל;

ב. טרם חקיקתו של החוק, ניסה משרד הבריאות להסדיר את התחום בהחלטה מנהלית שגובשה כחוזר מנכ"ל והובאה בפני בית המשפט בבג"ץ 5785/03 **גדבאן נ' מ.י.** (2003): באותו מקרה ביקשה העותרת לתרום כליה לעותר שנזקק לה, לדבריה מתוך אלטרואיזם, שלא מחמת לחץ חיצוני וללא תמורה. הוועדה, שהוקמה במשרד הבריאות לפי חוזר המנכ"ל, דחתה את הבקשה ומכאן העתירה (שנדחתה). במהלך הדיון בעתירה סקר בית המשפט את התשתית הנורמטיבית שבבסיס החוזר, ובאמצע אותה אישר, או קבע, כי הנוהל נועד להגן על תורם פוטנציאלי בשני היבטים:

(1) ההיבט החברתי-מוסרי של מניעת הסחר באיברים על-דרך תמורה תמורת תרומה, מתוך תכלית מוסרית-ערכית השוללת מצב בו מעוטי-יכולת יהפכו מחמת מצוקתם הכלכלית לספקי איברים לבעלי-יכולת;

(2) ההיבט של הגנה על כל תורם קונקרטי, שבסיסה בהבטחת הסכמתו מדעת, לאחר שנמצא כשיר מבחינה נפשית ליטול החלטה מורכבת זו ולאחר שהוסברו לו מלוא המשמעויות והסיכונים הבריאותיים

הנלווים לתרומתו;

ג. ערכים אלה עמדו גם בבסיס החוק, כעולה מהוראותיו בנוגע לאישור תרומה מתורם חי - הן לעניין הרכבה של ועדת ההערכה שהוקמה לפי סעיף 14 לחוק והן לעניין התנאים לאישור בקשת תורם לפי סעיף 15 לחוק;

ד. נסכם ונאמר: הערכים עליהם מגן החוק הם מהנעלים והמרכזיים במערכות המוסר והחוק, ובהם קדושת החיים; שלמות הגוף והבריאות; כבוד האדם, האוסר להתייחס אליו כאל אובייקט בלבד[7], ולענייננו - כאל "בנק איברים";

ומכלל אלו, גם החובה להגן על החלש, לבל יתפתה בייאושו לסחור באיברי גופו, או יוכרח בכפייה לפעול כך; והדרישה להסכמה מדעת של התורם, שמשמעה אישור כשירותו למתן הסכמה וחיוב מתן הסבר מלא והוגן בדבר משמעות התרומה וסיכונה;

2. מידת הפגיעה בערכים אלו מצד הנאשם היתה קשה וחמורה:

א. יחסו של הנאשם לתורמים היה יחס מכשירי ומחפצן, ללא ניסיון של ממש להסוות זאת. כמתואר בכתב האישום בו הודה הנאשם, כינו הנאשם ושותפו וולפמן את תורמי הכליות המיועדים "פילטרים", ברידודם התועלתני של התורמים לפונקציה של סינון הדם, מלאכתה של כליה בריאה ולמעשה - התייחסות אליהם כאל חלקי חילוף;

ב. ואכן, הלכה למעשה: לאחר השגת המבוקש מהתורמים, ולמצער - מרבים מביניהם, שוחררו התורמים מבתי החולים ללא הנחיות נחוצות לגבי טיפול ומעקב רפואי ולגבי מגבלות ושינויים באורח החיים, וללא דאגה להשגחה רפואית נחוצה;

ג. אולי לא למותר לציין, כי המיזם שהתנהל ללא פיקוח נאות, גרם לפחות בשלושה מקרים לסיבוכים רפואיים אצל חולים בהם הושלתו כליות זרות. נפגעו אפוא, פוטנציאלית וקונקרטי, ערכי-אנוש שגם החולים זכאים להגנתם. עם-זאת, משלא התייחסו לכך ב"כ הצדדים, ומשלא הוצגו לי נתונים מספיקים, אמנע ממתן משקל לסיכונים אלו;

3. מדיניות הענישה הנהוגה:

א. מאז שנחקק החוק בשנת 2008 לא רבו המקרים שהגיעו לבתי המשפט, ורובם המכריע הסתיימו בהסדרי טיעון ללא קביעתם של מתחמי ענישה הולמים וללא הנמקה מרחיבה לעונשים שהוטלו. יוצא מכלל זה עניין **זיס** הנ"ל, ועוד נתתי דעתי לת"פ 26647-08-10 **מ.י. נ' שם טוב** (2013) בו פרט בית המשפט המחוזי בירושלים את השיקולים שהובילו לגזירת עונשו של נאשם קרוב לרף העליון של הסדר טיעון, כך שעל נאשם בן שבעים, נטול עבר פלילי, הוטל עונש של שלושים ושישה חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וחיוב בפיצויים בסכום כולל של 345,000 ₪.

ב. בערעור בעניין **זיס**[8] אישר בית המשפט העליון, עקרונית, את רמת הענישה

שנקבעה בערכאה קמא, ואף הוסיף:

**גם להשקפתנו מדובר בעבירות חמורות ומכוערות הכרוכות בניצול מצוקה אישית, וככאלה
הן מחייבות ענישה מחמירה ומרתיעה.**

ג. מדיניות הענישה מחייבת אפוא ענישה מחמירה, כיאה לחומרת העבירות, ועונשים
מנומקים שהוטלו אכן פעלו לפי מדיניות ראויה זו, בגזירת עונשי מאסר משמעותיים;

4. היבט מיוחד של חומרה מצוי בעצם החזרתיות וההתמדה בביצוע מעשי העבירה: אלו תכפו וחזרו, כשהנאשם
אינו מתעשת בשום-שלב ואינו מפסיק מרצונו את השתתפותו ברשת הסחר באיברים, בין במקרים בהם היה
מבצע עיקרי ובין במקרים בהם חלקו היה קטן יותר, כמסייע לפעולת שותפיו. זאת, אף ששוב ושוב נקלע המיזם
העברייני לקשיים, כגון פשיטה משטרתית על המרפאה בקוסובו, הפסקת הפעילות על-ידי הרשויות באזרבייג'ן
ועוד - תאוות הבצע גברה, ותמרורי אזהרה לא הועילו.

5. התכנון שקדם לביצוע העבירות משתקף היטב בכתב האישום המתאר את מעשי הנאשם. מדובר בהתארגנות
רחבת-היקף, שחזרה ונבנתה במקומות שונים בעולם, כשרק תכנון קפדני ושיתוף פעולה בין העבריינים, קושרי
הקשר, יכול היה לאפשר את פעולתו המשומנת-היטב של המיזם העברייני.

6. חלקו היחסי של הנאשם בביצוע המעשים:

א. חלקו של הנאשם תואר לפרטיו בכתב האישום, כשבשלושה-עשר מקרים היה מבצע
עיקרי (עם אחרים) של עבירות סחר ותיווך בסחר, שהושלמו. אם לא די בכך, הרי גם מעשי
הסיוע של הנאשם היו, רובם ככולם, מהותיים מאוד במהלכי ביצוע העבירות, שתשע מהן
הושלמו ושלוש מהן נכשלו;

ב. כתב האישום אינו מותיר מקום לספק: בחלק הראשון של פעולת המיזם העברייני
עמד הנאשם בראשו, הגם שחלק כבוד מפוקפק זה עם הנאשם 2 וולפמן; ובחלק השני עמד
וולפמן בראש המיזם העברייני אך מיד תחתיו, או לצדו, עמד הנאשם, באין עוד אחר מעליו;

ג. הנאשם 6 פרופ' שפירא הודה סוף-דבר בכתב אישום שתוקן במסגרת הסדר,
בעבירה של קשירת קשר לביצוע עוון ובעבירות של סיוע בלבד, בכל הנוגע לעבירות סחר ותיווך
בתיק דנן [ת"פ 53927-12-16, הכרעת דין מיום 28.11.18]. הודייתו והרשעתו בעבירות סיוע
בלבד תואמות את המוצהר בסעיף 13 לחלק הכללי של כתב האישום המתוקן לפיו הורשע
הנאשם בענייננו, ואולי לא למותר לשוב ולהביא הדברים, בקיצור-מה:

**נאשם 6 הוא רופא אשר שימש מנהל מחלקת ההשתלות בבית החולים בלינסון, ופרש
לגמלאות בשנת 2003, או בסמוך לכך. נאשם 6 נחשב מומחה בתחום השתלות איברים.
במהלך השנים 2008-2012, עבד נאשם 6 עם נאשם 1, כחלק אינטגרלי מהמערך של
ארגון ההשתלות הבלתי חוקיות בקוסובו, אזרבייג'ן ובסרילנקה. בעזרת המוניטין שהיה לו
סייע נאשם 6 למערך כולו בגיוס מושתלים פוטנציאליים. נאשם 6 עסק, בין היתר, בבחינת
המסמכים הרפואיים של המושתלים הפוטנציאליים והתורמים ובחן את איכות בתי החולים**

**והרופאים אשר ביצעו את ההשתלות. בהמשך בין השנים 2013-2014, סייע נאשם 6
לנאשם 2 בארגון ההשתלות הבלתי חוקיות בתורכיה [הדגשות לא במקור - ע.ד.ג.].**

ד. בנוסף על האמור לעיל, מתאר כתב האישום כיצד במאי 2009 כרת הנאשם עם וולפמן חוזה לביצוע סחר באיברים והשתלות לא-חוקיות באזרבייג'ן, וכיצד שילם הנאשם לשפירא את שכרו בגין שירותיו הרפואיים [אישום ארבע-עשר]; וכיצד גייס הנאשם את שפירא לסייע לו, גם כשהמיזם עבר לסרילנקה, תמורת שכר [אישום חמישה-עשר]

ה. אין צורך לשוב ולומר, שאין בפניי אלא את כתב האישום המוסכם, שמשקף את המיוחס לנאשם ולחבר מרעיו ו"את כל העובדות והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה", לפי סעיף 40(ד) (לחוק העונשין). כתב האישום הוא הבסיס לדיון, ונוסחו הברור אינו מותיר מקום לספק באשר למעמדו של הנאשם בראש ההתארגנות ולמעמדו המשני של שפירא כמסייע - בין אם "ברמה נמוכה" של מודעות בלבד ובין אם "ברמה גבוהה" של תרומה חיונית למעשים;

ו. לאחר כל זאת, יש מקום להרהר אחר נחיצות העיסוק במיקומו של שפירא בהיררכיה העבריינית:

ראשית, עונשו הקל של שפירא הוטל בעקבות הסכמת הצדדים, כשלא נקבע בעניינו מתחם עונשי והנמקת העונש היתה תמציתית. אין אפוא בסיס מוצק לעריכת השוואה בין רמת העונש הראויה בעניין הנאשם דן לבין רמת העונש הראויה בעניין שפירא;

שנית, ההסדר עם שפירא, שבית המשפט מצא אותו ראוי ומאוזן, נומק במצב רפואי קשה וחריג שהצדיק הימנעות ממאסר, וכשהוברר ששפירא לא יוכל לעמוד אפילו בצו של"צ:

נסיבות ההגעה להסדר הן חריגות, בשים לב במצב הרפואי שהתדרדר ולהתדרדרות התפקודית שנכתבה בחוות דעת רפואית שהוצגה לפנינו מטעם ההגנה. הנאשם סובל מירידה קוגניטיבית משמעותית וכן בפגיעה בזיכרון לטווח קצר ואלו שלבים התחלתיים של מחלת הפרקינסון.

7. חומרתם והיקפם של הנזקים שנגרמו:

א. פרט לעצם הנזק העקרוני שבהתייחסות לתורמים כאל אובייקטים בלבד, תוך עיוורון לכבודם כאנשים ורידודם לכדי חלקי חילוף ("פילטרים"), ותוך פגיעה באוטונומיה שלהם על גופם, משלא זכו להסברים הנחוצים להסכמה מדעת, קיים בעניינו של כל אחד ואחד מבין התורמים נזק פוטנציאלי הרה-אסון שיסודו באפשרות של הדרדרות במצב הרפואי בשל חוסר בידע מצד התורם ומחמת היעדרם של טיפול ומעקב רפואי;

ב. פוטנציאל ממשי לנזק חמור מקנן גם בעובדה שכל תורם נותר עם כליה אחת, שמבצעת כעת את עבודתן של שתי כליות, ואם חו"ח תינזק או תיפגע כליה זו - עלול התורם להגיע למצב של מחלה קשה ואף לסכנת מוות;

ג. נזק מוחשי וקונקרטי נגרם לכל תורם, מעצם הכאבים והמגבלות בעקבות הניתוח. עם-זאת, לא מדובר בנזק מתמיד;

ד. נזק שכבר נגרם ונודע לתביעה מפורט בכתב האישום: התורם הישראלי א.א. נאלץ להתאשפז עקב זיהום שמקורו בניתוח בו נקצרה כליתו מגופו, הוא סובל מכאבים, ואף לקה באי-ספיקה של כליתו האחת שנותרה. א.א. זקוק למעקב רפואי;

ה. אולי לא למותר לציין, כי המיזם שהתנהל ללא פיקוח נאות, גרם לפחות בשלושה מקרים לסיבוכים רפואיים אצל חולים בהם הושטלו כליות זרות. ב"כ הצדדים לא התייחסו לעניין זה, ולא אתן לו משקל בקביעת מתחם העונש ההולם;

8. הסיבה שהביאה את הנאשם לעיסוק היתה כלכלית במהותה: הנאשם נקלע לקשיים כלכליים ומצא בפעילות זו, גם כשהפכה לאסורה, מקור הכנסה משמעותי. תאוות בצע הובילה כך להידרדרות מוסרית וניצול חמור של הזולת, וכשהפער בין התקבולים מהחולים לבין התשלומים לתורמים, ממחיש את היקף הרווחים (גם בניכוי משוער של העלויות);

מתחם העונש ההולם:

1. הנסיבות שהובאו לעיל, ריבוי המקרים, מדיניות הענישה הראויה והענישה הנוהגת מחייבים קביעתו של מתחם עונשי חמור, שכל-כולו בתחום המאסר לריצוי בכליאה.
2. ברור, כי קביעתו של מתחם כולל איננו מעשה של חישוב מתמטי, או אף קרוב לכך, ולא אערום זה על זה את העונשים הראויים לכל מקרה ומקרה עד למקסימום הענישה האפשרית.
3. בקביעת המתחם אתן משקל מסוים לשיקול האחידות בענישה - הן ביחס לעונשיהם של אחרים בפרשה זו והן ביחס למתחמים ולעונשים שנקבעו במקרים אחרים (עניין **זיס** ועניין **שם טוב**), והשוו ע"פ 1548/18 **גיא נ' מ.י.** (2018).
4. בהתחשב בכל האמור לעיל, ייקבע מתחם העונש ההולם, בגין כלל אירועי העבירה ולעניין העונש העיקרי, בין עשרים לבין חמישים חודשי מאסר בפועל.

נסיבות שאינן קשורות לעבירות - קביעת העונש במתחם:

1. הנאשם יליד 1948, כבן 71 כיום, נשוי, אב לילדים בוגרים וסב לנכדים. מוצא הנאשם במשפחה נורמטיבית, הגם שהאם נהגה לנקוט באלימות פיזית כלפי הנאשם, כ"אמצעי חינוכי". לאחר סיום לימודיו גויס לצה"ל, ובמהלך שירות קבע הגיע לדרגת סא"ל. הנאשם שרת כמפקד גדוד טנקים במלחמת יום הכיפורים, נפצע במהלך הקרבות ומוראות המלחמה הותירו בו את חותמם, כשלדבריו אובחן כסובל מתסמונת פוסט-טראומטית. לאחר שחרורו עבד הנאשם כסוכן ביטוח במשך עשרים וחמש שנים, ואז פנה לעיסוק בתיירות מרפא ובהשתלות איברים בחו"ל - עיסוק שבמסגרתו ביצע את העבירות בגין הורשע. לאחר חשיפת הפרשה החל הנאשם לעבוד

בחברה לייצור מוצרי קוסמטיקה.

2. הנאשם ומשפחתו חוו שכול נורא, משנפטר בנו של הנאשם בנעוריו, בשנת 1989, לאחר מאבק קשה במחלת הסרטן.

3. לדבריו, נאלץ הנאשם ללוות סכומי כסף גדולים למימון טיפולים לבנו, בארץ ובחו"ל, וכך נקלע לסחרור כספי, שהחמיר לאחר פטירת הבן, כשהנאשם לא הצליח לחזור ולתפקד בעבודתו כנדרש. כך, עד שהנאשם הגיע למצב של כינוס נכסים ולצורך בסיוע כספי מילדיו. אשתו של הנאשם הגיעה אף-היא להליכי פשיטת רגל, עד להפטר שמותנה בתשלום של 213,000 ₪ לקופת הפש"ר [נע/7]. מצבם הכלכלי הדחוק של הנאשם ושל אשתו משתקף בתדפיסי חשבונות הבנק [נע/6], והוא המחייב את הנאשם, לדבריו, להמשיך ולעבוד בגילו המתקדם.

4. מגיליון הרשעותיו הקודמות של הנאשם [תע/2] עולה כי לחובתו ארבעה רישומים, שהתיישנו כולם: שתי עבירות שעניינן תכנון ובנייה ושתי עבירות שעניינן זיוף ומרמה, שהאחרונה שבהן נעברה בשנת 2003 והסתיימה בביטול ההרשעה בערעור ובצו של"צ.

5. ביחס לעבירות, עליהן ייתן את הדין היום, נטל הנאשם אחריות חלקית בלבד, ללא סימנים להפנמה ממשית לפסול שבמעשים, וכששירות המבחן התרשם שהנאשם מטשטש את חומרתם. התרשמותו של השירות מנטייתו של הנאשם להתנערות מאחריות ומתפיסתו הקורבנית, הופגנה גם בבקשתו של הנאשם (שנדחתה) לחזור בו מהודייתו, שכן "מנסים להפיל את התיק עלי".

6. שירות המבחן מצא אפוא, כי הגם שלנאשם יכולות אישיות טובות, הוא התקשה להתמודד עם משברים אישיים וכלכליים, הפנים במרוצת השנים נטיות מרמה במחשבותיו ובהתנהגותו, והגיע למצב של טשטוש גבולות בין מותר לאסור. נטיות אלה תרמו למעשיו נשוא ענייננו. אבהיר, שעל-אף מומחיותו הבלתי-מעורערת של שירות המבחן באבחון של עוברי-חוק, התקשיתי ללכת בדרכו ולמתוח קו הקושר בין עבירות בודדות שהתיישנו לבין העבירות בתיק דנן. לכן, למען הזהירות, לא אתן לעברו הפלילי של הנאשם כל משקל לחובתו.

7. לנוכח עמדותיו של הנאשם, שגם שלל בעייתיות בהתנהלותו, לא יכול השירות להציע אפיק טיפולי והמליץ על ענישה "קונקרטי ומוחשית".

8. לזכות הנאשם יעמדו נתונים רבי-משקל אלו:

א. מאסר בכליאה, שבנסיבות העניין אין מנוס ממנו, יגרור פגיעה קשה מאוד בנאשם, כדין מאסר ראשון ובהתחשב בגילו של הנאשם;

ב. לפגיעתו של המאסר בנאשם ובאשתו יש גם היבט כלכלי, משתיגרע מקופת המשפחה הכנסתו של הנאשם. מהחומר שהציגה ההגנה עולה אפשרות ברורה למדי לפגיעה כלכלית, אך טענת הנאשם לפינויה של אשתו מדירתם השכורה לא נתמכה בראיות;

ג. שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות החקירה;

ד. אורח חייו הנורמטיבי-ככלל ותרומותיו לחברה שיש לזכרן גם בעת זו: שירותו הצבאי לאורך השנים, שזכה להערכת מפקדיו ופקודיו, ופעילותו למען המערך להמטולוגיה ואונקולוגיה ילדים במרכז שניידר, שעיקרה הקמת עמותה לתמיכה במחלקה, לזכר בנו המנוח [נע/3];

ה. חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות, הגם שכתב האישום הוגש ללא שיהוי ניכר, וכשמאז לא נפתחו לנאשם תיקים נוספים [דברי התובע, ע' 90 לפרוט'];

9. עוד אתן משקל, הגם שמופחת, להודאתו של הנאשם, שחסכה משאבי ציבור ניכרים, שכן ניהולו של משפט הוכחות היה מצריך הבאתם של עדים רבים, חלקם מחו"ל, ותשומות גדולות של זמן שיפוטי ומשאבי תביעה. משקלה של הודאה זו יופחת, משהוברר כי אינה מלווה בהפנמת הפסול שבמעשים, בלקיחת אחריות ובחרטת אמת;

10. סיכומי של דבר: הגם שהנאשם לא זכאי לאותה הקלה, השמורה למי שהודאתו כנה וחרטתו אמיתית, יובילו יתר מדדי הענישה למיקום העונש סמוך לחלקו התחתון של המתחם, ולו בשל הדגשת-יתר לשיקולי הזכות.

11. לצד העונש העיקרי יוטלו עונשים של מאסר מותנה והתחייבות כספית לתוספת הרתעה; הטיב הכלכלי של העבירות מחייב קנס, אך מצבו הכלכלי של הנאשם והמאסר הצפוי יובילו לקביעת הקנס על הצד הנמוך והקרוב לסמלי; עוד יחויב הנאשם בפיצויו של א.א., שבהיעדר נתונים ייקבע על דרך האומדנה, על הצד הנמוך והבטוח, ולא ימצה את הנזק.

סוף-דבר:

אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. עשרים וארבעה חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו, החל מיום 07.07.19;
- ב. שישה חודשי מאסר על-תנאי למשך שנתיים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי חוק השתלת איברים;
- ג. קנס בסך 3,000 ₪, או שלושים ימי מאסר תמורתו;
- ד. התחייבות בסך 10,000 ₪ למשך שנתיים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי חוק השתלת איברים. לא תיחתם ההתחייבות, ייאסר הנאשם למשך חודשיים;
- ה. פיצוי בסך 10,000 ₪ לזכות הנפגע א.א. הפיצוי והקנס ישולמו עד ליום 01.08.19;

הוראות נלוות:

- א. במועד הנקוב בשעה 10:00 יתייצב הנאשם לריצוי עונשו בבימ"ר ניצן, אם לא יורה לו שב"ס אחרת. מומלץ לנאשם לפנות לשב"ס למיון מוקדם;
- ב. לתשומת-לב הנאשם: בקשות לדחייה נוספת של תשלומי הקנס והפיצוי, או לחלוקתם לתשלומים, ניתן להגיש למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות;
- ג. הערובות הקיימות תעמודנה בתוקפן עד לקבלת אישור כי הנאשם התייצב לריצוי עונשו, שאז תבוטלנה וכל פיקדון שהפקיד יושב לו;
- ד. אני אוסר יציאת הנאשם מן הארץ, בצו שיעמוד בתוקפו עד לקבלת אישור כי התייצב לריצוי עונשו. הנאשם יפקיד דרכונו/יו, או הצהרה שאין בחזקתו דרכון בתוקף, תוך 24 שעות;
- ה. התביעה תגיש בהקדם הודעה בדבר ימי מעצרו של הנאשם לניכוי, והודעה בדבר פרטי חשבון הזוכה לפיצוי;
- ו. עותק גזר הדין יועבר לידיעת שירות המבחן;

זכות ערעור תוך 45 יום מהיום לבית המשפט המחוזי.

ניתן היום, י"ד אייר תשע"ט, 19 מאי 2019, במעמד הצדדים.

[1] הנאשמים 5, 6 ו-7 נדונו בת"פ 53927-12-16 **פרקליטות מחוז מרכז נ' מרדכיב** (2018), אליו צירפו את ענייניהם בתיק דנן;

[2] ערעור שהוגש הוביל להפחתה מסוימת בעונש מטעמי אחידות ענישה, אך הצדיק את שיקולי הענישה ולא מצא צורך להתערב בקביעתם של מתחמי העונש (ע"פ 2683/18 **זיס נ' מ.י.** (2018));

[3] התביעה לא הצליחה להגיע לתורמים זרים [דברי התובע המלומד בע' 91 לפרוטוקול];

[4] החולה ש.ס נסע בחודש אוגוסט 2009 והחולה ש.פ נסעה בחודש פברואר 2010;

[5] הניסיון המצטבר והקשיים שהתגלו בזיהויים של "אירוע" ושל "מעשה" הובילו להגשתה של הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), תשע"ו-2016 **הצ"ח** 1052 (27.6.16);

[6] הסוגיה של נטילת איבר מן המת לצורך השתלה מעלה סוג שונה של ערכים ועמדות, שאינן מענייננו במסגרת זו;

[7] "פעל באופן כזה, שלעולם לא תתייחס אל האנושיות, הן זו שבך והן זו שבכל אדם אחר, כאל אמצעי בלבד, אלא תמיד ובאותו הזמן כאל תכלית" (עמנואל קאנט, **הנחת יסוד למטאפיזיקה של המידות**, הוצ' ידיעות ספרים 2010). תפיסה זו של האנושיות כערך שאינו זקוק להצדקה חיצונית - ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין - עומדת כמובן גם בבסיסו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כמסביר בסעיף 1 לחוק זה. במסורתנו מובלטת תפיסה דומה (ממקור שונה), של כבוד אדם ושוויון עקרוני בין הבריות, באמרה תמציתית מפי רבי עקיבא ובפירושה הרחבים ועמוקים - "חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם..." (**משנה**, אבות ג', י"ד). לא ניתן לשלול ערכים בסיסיים אלו מכל אדם, אפילו בדרכי המתתו של פושע כעונש על פשעיו, ואפילו בטיפול בגוייתו של מת (וראו מחקרו המקיף של י' לורברבוים, **צלם אלהים**, הוצ' שוקן 2004);

[8] הערת שוליים 2 לעיל;